

Σχετικά με Σοβαρά Ζητήματα της Παιδείας και των ΑΕΙ ειδικότερα

Απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου

9/2/2016

Εισαγωγή

Η παιδεία είναι κοινωνικό δικαίωμα κάθε ανθρώπου και θεωρούμε ότι πρέπει να αποτελεί υποχρέωση της κοινωνίας. Ως εκ τούτου είμαστε υπέρ κάθε μέτρου που ενισχύει τις δυνατότητες πρόσβασης σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης εξίσου σε όλους και αντιτάσσεται στην αναπαραγωγή των υφιστάμενων ανισοτήτων. Συνεπώς, από την πλευρά της πολιτείας απαιτούμε την κάλυψη του συνόλου των εκπαιδευτικών αναγκών στο δημόσιο πυλώνα της Παιδείας αποκλειστικά από τον κρατικό προϋπολογισμό.

Η ολοκλήρωση της υποχρεωτικής εκπαίδευσης πρέπει να συμβάλλει στη διαμόρφωση πολιτών με ευαισθησία απέναντι στα κοινωνικά προβλήματα και ικανότητα κρίσης, ώστε να μπορούν να επεξεργάζονται τη στάση τους απέναντι σε αυτά. Επιπλέον, η ολοκλήρωση της επαγγελματικής ή/και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης πρέπει να οδηγεί στη βαθειά γνώση ενός γνωστικού πεδίου καθώς και στην ικανότητα ο πολίτης να μπορεί να προσφέρει λύσεις επωφελείς για τα υπόλοιπα μέλη της κοινωνίας στους τομείς ενδιαφέροντός του.

Ένα μικρό σχόλιο για την πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση

Η επιτυχία στην ενασχόληση του ανθρώπου σε οποιοδήποτε τομέα σχετίζεται άμεσα με την ευχαρίστηση που αντλεί από την ενασχόληση αυτή. Έτσι και η εκπαιδευτική διαδικασία οφείλει να είναι ευχάριστη σε διδασκόμενους και διδάσκοντες και όχι μια μορφή καταναγκασμού.

Για να είναι ευχάριστη στους διδασκόμενους είναι σκόπιμο η εκπαίδευση να βασίζεται στην ενεργητική ανακάλυψη. Επομένως κανένα αναλυτικό πρόγραμμα οποιασδήποτε βαθμίδας δε θα πρέπει να στοχεύει στην παροχή τεράστιας ποσότητας πληροφοριών. Αντίθετα οφείλει να βασίζεται στη δημιουργία ερωτημάτων, στην από κοινού διερεύνησή τους και εμβάθυνση στον τρόπο με τον οποίο προκύπτουν οι απαντήσεις.

Μια τέτοια εκπαιδευτική λειτουργία προϋποθέτει αφενός ολιγομελή τμήματα διδασκόμενων και αφετέρου προγράμματα σπουδών που δεν στοχεύουν στην απομνημόνευση πληροφοριών και δεν καταδιώκουν διδασκόμενους και διδάσκοντες με ένα ανελέητο χρονοδιάγραμμα κάλυψης κάποιας ποσότητας ύλης. Παράλληλα, απαιτεί

ασφαλείς, αξιοπρεπείς εργασιακές σχέσεις για τους διδάσκοντες, καθώς και την παροχή δυνατοτήτων επιμόρφωσης σε αυτούς.

Τριτοβάθμια εκπαίδευση

Καταρχήν τονίζουμε ότι θεωρούμε αδιαπραγμάτευτη και κεντρική την υπεράσπιση του Άρθρου 16 του Συντάγματος. Η τριτοβάθμια εκπαίδευση στην Ελλάδα μπορεί να είναι μόνο δημόσια και η Πολιτεία οφείλει να λειτουργεί ενισχυτικά και όχι υπονομευτικά απέναντί της.

Οικονομικό πλαίσιο

Θεωρούμε ότι το βασικότερο πρόβλημα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης είναι η ελλιπής κρατική χρηματοδότηση. Οι περικοπές που έχουν γίνει στη χρηματοδότηση των Πανεπιστημίων ξεπερνούν πολλές φορές τις αντίστοιχες περικοπές στο πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων του Προϋπολογισμού καθώς και τη μείωση του ΑΕΠ κατά τα χρόνια των μνημονίων. Συνέπεια αυτού είναι:

- Να μην καλύπτονται ούτε καν τα λειτουργικά έξοδα των Πανεπιστημίων.
- Να μειώνεται συνεχώς το προσωπικό (ΔΕΠ και λοιπό προσωπικό) με αποτέλεσμα να υπάρχει τεράστιος φόρτος εργασίας για να καλυφθούν οι διδακτικές υποχρεώσεις στο επίπεδο που τόσα χρόνια το Ελληνικό Δημόσιο Πανεπιστήμιο έχει κατακτήσει.
- Να μην προσλαμβάνονται νέοι δυναμικοί επιστήμονες με αποτέλεσμα της σταδιακή γήρανση και τελικά αποσάθρωση της ερευνητικής δραστηριότητας. Κι αυτό, την ίδια στιγμή που νέοι επιστήμονες, άριστα εκπαιδευμένοι στα Ελληνικά Πανεπιστήμια αναγκάζονται να προσφέρουν στο εξωτερικό τις υπηρεσίες και τις γνώσεις τους.
- Η φοιτητική μέριμνα να υπολείπεται σημαντικά των απαιτήσεων της σημερινής εποχής.

Επιπλέον, εκτιμούμε ότι διάφορες προσπάθειες για την αναπλήρωση της δημόσιας χρηματοδότησης είτε αποτελούν εξαιρετικά βραχύβιες θεραπείες (χρησιμοποίηση κονδυλίων ΕΛΚΕ – λύση όχι μόνο βραχύβια, αλλά και σε βάρος της ανάπτυξης της έρευνας για την οποία προορίζονται τα κονδύλια αυτά), είτε οδηγούν στην πλήρη εμπορευματοποίηση του κοινωνικού δικαιώματος της Παιδείας (δίδακτρα σε προγράμματα μεταπτυχιακών σπουδών). Σε κάθε περίπτωση, ακόμα και αν επιβάλλονταν κατά παράβαση του άρθρου 16 του Συντάγματος δίδακτρα, και πάλι τα χρήματα δεν φτάνουν για να αναπληρώσουν τις περικοπές που έχουν γίνει. Θεωρούμε επίσης αστείο να υποστηρίζεται ότι η οικονομική ασφυξία των ΑΕΙ μπορεί να αντιμετωπιστεί με την οργάνωση εμπορικών κέντρων ή χώρων αναψυχής εντός των πανεπιστημίων.

Αν συνεχιστεί η οικονομική ασφυξία των ΑΕΙ την οποία έχει επιβάλει η Πολιτεία, τότε θα καταλήξουμε μοιραία και αναπότρεπτα σε δύο εκδοχές. Ή στο κλείσιμο των ΑΕΙ, με ό,τι αυτό συνεπάγεται για την επιβίωση της χώρας ή στην πώλησή τους σε ιδιώτες. Οι ιδιώτες

ενδιαφέρονται για τα ΑΕΙ λόγω της μεγάλης ακίνητης περιουσίας τους. Το πέρασμα των ΑΕΙ σε ιδιωτικά συμφέροντα θα οδηγήσει στη λεηλασία της περιουσίας τους και κυρίως στη συντριπτική υποβάθμισή τους, αφού το ποσοστό κέρδους από επενδύσεις στην ανώτατη εκπαίδευση είναι αρνητικό. Δεν είναι τυχαίο άλλωστε, ότι όλα τα λεγόμενα «ιδιωτικά κολλέγια» στην Ελλάδα είναι «της αρπαχτής», με εκπαίδευση περιορισμένη σε περιοχές που δεν απαιτούν ανάλωση κεφαλαίου σε εργαστήρια και εξοπλισμό, χωρίς βιβλιοθήκες και με άθλιες συνθήκες εργασίας του διδακτικού προσωπικού, το οποίο ουσιαστικά στερείται του δικαιώματος της έρευνας. Και βεβαίως, χωρίς έρευνα δεν υπάρχει Πανεπιστήμιο. Μας προκαλεί εντύπωση το γεγονός ότι η Πολιτεία επιμένει στο καθεστώς οικονομικής ασφυξίας των ΑΕΙ, με κρατική χρηματοδότηση σήμερα στο 20% αυτής του 2009, δεδομένου ότι η κατάληξη της πολιτικής αυτής οφείλει να είναι ορατή σε όλους.

Επομένως, το πρόβλημα χρηματοδότησης έχει καταστεί πρόβλημα επιβίωσης για το Ελληνικό Πανεπιστήμιο και μπορεί να λυθεί μόνο με την μεταβολή της στάσης της πολιτείας προς την Παιδεία και τα ΑΕΙ ειδικότερα. Απαιτείται άμεσα η χρηματοδότηση των ΑΕΙ να επανέλθει τουλάχιστον στα ίδια ποσοστιαία επίπεδα με το 2009, δηλαδή οι όποιες περικοπές στη χρηματοδότησή τους να αντιστραφούν ώστε να αντιστοιχούν στις γενικότερες περικοπές στον κρατικό προϋπολογισμό. Η κάλυψη του συνόλου των εκπαιδευτικών και ερευνητικών αναγκών (διορισμοί μελών ΔΕΠ και διοικητικού/τεχνικού προσωπικού σε οργανικές-μόνιμες θέσεις που να καλύπτουν πλήρως τις ανάγκες των Ιδρυμάτων, υλικοτεχνική υποδομή, ελεύθερη και πλήρης πρόσβαση στη διεθνή βιβλιογραφία, δωρεάν παροχή βιβλίων και συγγραμμάτων), καθώς και των αναγκών φοιτητικής μέριμνας (σίτιση – στέγαση) πρέπει να προέρχεται από τον κρατικό προϋπολογισμό. Η θέση της Παιδείας πρέπει να είναι κυρίαρχη και όχι περιθωριακή όπως συμβαίνει αυτή τη στιγμή.

Θεσμικό πλαίσιο

Θεωρούμε ότι το σημερινό θεσμικό πλαίσιο που διέπει την τριτοβάθμια εκπαίδευση όπως διαμορφώθηκε από τους νόμους 4009/11 και 4076/12 πάσχει δραματικά τόσο σε θέματα δημοκρατίας και ακαδημαϊκότητας, όσο και λειτουργικότητας. Είναι πάγιες θέσεις μας:

- Η επαναφορά του Τμήματος ως επιστημονικού, ακαδημαϊκού και διοικητικού κυττάρου του Πανεπιστημίου.
- Η κατάργηση του αποτυχημένου και αντιδημοκρατικού θεσμού των Συμβουλίων Ιδρύματος, που έχει αποτελέσει κορωνίδα ενός ολιγαρχικού συστήματος διοίκησης αντικαθιστώντας τη δημοκρατική αυτοδιοίκηση του πανεπιστημίου με ένα ολιγοπρόσωπο όργανο υπεράνω της πανεπιστημιακής κοινότητας, την οποία ελέγχει χωρίς να λογοδοτεί σε αυτήν. Τα Συμβούλια, στη συντριπτική πλειοψηφία των περιπτώσεων, έχουν αναδειχθεί σε τοποτηρητές επιβολής της μνημονιακής πολιτικής μέσα στα ΑΕΙ, και, με σπάνιες εξαιρέσεις, έχουν αντιπαρατεθεί στον αγώνα ολόκληρης της πανεπιστημιακής κοινότητας για να αποκρούσει τις πολιτικές διάλυσης των ΑΕΙ (π.χ. περίπτωση διαθεσιμότητας των διοικητικών).
- Η αλλαγή του απαράδεκτης διαδικασίας κρίσεων των μελών ΔΕΠ.

- Η ουσιαστική συμμετοχή όλων των μελών της ακαδημαϊκής κοινότητας στη λειτουργία των οργάνων διοίκησης.
- Η πλήρης και αποκλειστική απασχόληση των μελών ΔΕΠ με αξιοπρεπείς μισθούς μη επιδοματικού χαρακτήρα, ώστε να καθίσταται εφικτό για κάθε πανεπιστημιακό να ασκεί απερίσπαστα και αποκλειστικά το λειτούργημά του που είναι η διδασκαλία της επιστήμης και η επιστημονική έρευνα για την παραγωγή νέας γνώσης σε όφελος της κοινωνίας. (Η έστω, μεταβατικά, η ουσιαστική θεσμική και οικονομική διαφοροποίηση των μελών ΔΕΠ πλήρους και αποκλειστικής απασχόλησης σε σχέση με μέλη ΔΕΠ που ασκούν παράλληλα και άλλη επαγγελματική δραστηριότητα.)
- Η παροχή υποτροφιών για όλους τους υποψήφιους διδάκτορες (όπως γίνεται παντού στο εξωτερικό), καθώς είναι ευρύτατα γνωστό ότι η συμβολή των νέων στην έρευνα είναι κεφαλαιώδους σημασίας και είναι παράλογο να χαρίζουμε άριστο και δυναμικό ανθρώπινο κεφάλαιο στην υπηρεσία ιδρυμάτων της αλλοδαπής.
- Η δυνατότητα πρόσληψης από τα Πανεπιστήμια φυσικών προσώπων και όχι μόνο εταιριών για παροχή υπηρεσιών (όπως π.χ. η καθαριότητα)

Τέλος, επιθυμούμε να διατυπώσουμε με έμφαση ότι θεωρούμε τελείως άτοπη οποιαδήποτε συζήτηση περί αξιολόγησης της εφαρμογής της λεγόμενης «εργαλειοθήκης του ΟΟΣΑ». Είναι σαφές ότι η συγκεκριμένη «εργαλειοθήκη» ταυτίζεται με τα βασικότερα σημεία του νόμου 4009/11 (νόμος Διαμαντοπούλου και ούτε καν Αρβανιτόπουλου). Ο νόμος αυτός αποτέλεσε τον πολιορκητικό κριό της μνημονιακής αντιμεταρρύθμισης στα ΑΕΙ, συνάντησε την πάνδημη καταδίκη της πανεπιστημιακής κοινότητας (χαρακτηριστικά, ουδείς βουλευτής μέλος ΔΕΠ τον είχε στηρίξει, ανεξάρτητα από την ψήφισή του για λόγους κομματικής πειθαρχίας) και πλέον έχει ξεπεραστεί από τις εξελίξεις. Τα ΑΕΙ χρειάζονται δημοκρατία με ενίσχυση και όχι περιστολή του αυτοδιοίκητου χαρακτήρα τους και επαναφορά της κρατικής χρηματοδότησης στα ανάλογα επίπεδα με το 2009. Η νεκρανάσταση του νόμου Διαμαντοπούλου μόνο τις προσπάθειες αυτών που επιδιώκουν τη διάλυση των ΑΕΙ μπορεί να στηρίξει. Ως εκ τούτου, αυτός δεν μπορεί να αποτελεί σήμερα βάση συζήτησης.

Διάλογος για την Παιδεία

Τις μέρες αυτές διεξάγεται ο λεγόμενος «εθνικός διάλογος» για την Παιδεία. Ο διάλογος αυτός έχει χωριστεί σε τρία κέντρα, η σύνθεση των απόψεων των οποίων δεν είναι ξεκάθαρο πώς θα γίνει. Κλειδί του «εθνικού διαλόγου» είναι η 42μελής Επιτροπή του, η οποία δεν έχει προέλθει από τις επαγγελματικές επιστημονικές ενώσεις και τα εκπαιδευτικές ομοσπονδίες (ΔΟΕ, ΟΛΜΕ, ΠΟΣΔΕΠ), αλλά τα μέλη της έχουν διοριστεί με αδιευκρίνιστα κριτήρια και διαδικασίες. Είναι χαρακτηριστικό το γεγονός ότι η τριτοβάθμια ομοσπονδία των μελών ΔΕΠ (η ΠΟΣΔΕΠ) κλήθηκε να παρουσιάσει τις θέσεις της για 15 λεπτά (!) την Πέμπτη 11/2. Δεδομένου του τρόπου οργάνωσής του, αλλά κυρίως λόγω πιέσεων επαναφοράς του Νόμου Διαμαντοπούλου, με πρόσχημα την υποχρέωση της χώρας

με βάση το τρίτο μνημόνιο να αξιολογηθεί η εφαρμογή της «εργαλειοθήκης του ΟΟΣΑ», ο διάλογος αυτός έχει δεχθεί κριτική ότι είναι «προσχηματικός».

Ο Σύλλογος Διδασκόντων της ΣΘΕ αισθάνεται την υποχρέωση να τοποθετηθεί στα ζητήματα που έχει αναδείξει η συγκυρία σήμερα όσο αφορά την Εκπαίδευση, ειδικότερα την τριτοβάθμια, ελπίζοντας ότι οι θέσεις που εκφράζονται δεν θα απευθυνθούν για μια ακόμη φορά εις ώτα μη ακουόντων.

Ο Πρόεδρος
Δ. Φασουλιώτης

Ο Γραμματέας
Κ. Μηλολιδάκης